

posteljo. Ker deček na to cvetlico skrbno pazi, raste ne samo isto leto, ampak tudi poznejša leta. Ona je ubogemu dečku najkrasnejši vrt, njegov zaklad na zemlji. Zaliva jo skrbno in pazi, da jo vsi solnčni žarki, kateri so prisijali v klet, obsijejo. Samo cvetlica razveseljuje dečka. Veseli ga v sanjah; cvete in pošilja lepo vonjavo le njemu. Na njo se ozira deček, ko nekoga dne mirno v Gospodu zaspi.

Komaj mirno v Gospodu zaspi, zagleda svojega angelja varuha pri postelji stati. Le-ta vzame dečka v svoje naročje, razpne svoji beli peruti ter leti z dečkom čez vse one prostore, katere je deček imel najrajši. Odtrga tudi nekaj cvetlic, katere prinese Bogu, da bi v nebesih še lepše cvetele kot na zemlji. Kmalu prinese angelj varuh ubogega dečka v nebesa. Ljubi Bog pritisne mrtvega dečka k svojemu srcu, in ta dobi peruti kot drugi angelji. Cvetice, katere mu je angelj prinesel blagoslovi, a cvetlico, katera je bila dečku najljubša, poljubi in ona dobi glas in popeva v splošni radosti. In deček in cvetlica sta popevala v družbi angeljev, kateri so bili nekateri prav blizo Boga, drugi zopet bolj in bolj oddaljeni, a vsi v jednaki sreči.

Pouk: Pazite na svoje zdravje. Varujte se, da se ne prehladite, kajti bolezen gre v človeka z vozom, iz človeka pa po niti. Ako ste pa bolni, imejte za vzgled Mirkota. Mirko je bil vedno bolehen. Nikoli ni bil na prostem. Veliko bolečin je moral pretrpeti in marsikatero bitko solzo je pretočil. Bog vender nad svojimi bdi in nikdo ne ostane brez tolažbe, kdor se njemu izroči. Marsikaterega s križi obiskuje, vender ako božje zapovedi zvesto spolnujemo, prejeli bomo nebeško plačilo. Tako se je zgodilo tudi Mirkotu. Bog ga je poklical k sebi in sedaj se raduje v družbi angeljev in svetnikov.

Kar Bog stori, vse prav stori,
Če tudi se nam prav ne zdi.

2. Nazorni nauk.

Bog je ustvaril tudi brezštevila nevidna duhovna bitja, namreč angelje. Bog je angelje ustvaril, da bi ga spoznali, častili, ljubili, molili, mu služili in ljudi varovali. Angelje, ki varujejo ljudi, imenujemo angelje varuhe. Angelje varuhe moramo častiti, se jim priporočati in jih slušati.

Z mano zjutraj rano
Vstane angelj moj,
Hodi vedno z mano
Vedno je z menoj.

Lj. Stiasny — Kamnik.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

„Mnogo in lepo so že Novice govorile o učiteljskem časniku, in gotovo vsak ljudsk učenik in šolsk prijatelj mora potrditi tako lepo misel. Tudi mi, nekateri ljubljanski učeniki, že davno serčno želimo, da bi imeli svoj časnik. Za tega voljo smo že za to založnika nagovorili in dobili, ter tudi že dalje preskerbeli, kar je o tem treba. Ako se nam vse po sreči

izide, bomo začeli z novim letom, in sicer vsak mesec, izdajati nov šolsk list, kateri bo govoril . . . (o teh in teh stvareh) . . . Tako bomo poskusili ter upamo in se terdno zanašamo, da nas bodo naši bratje in vsi drugi domorodeci podperali in nam pomagali; saj naša misel je: Vse na slavo Bogu in na srečo našemu narodu!“ — Tako je napovedal A. Praprotnik nov

šolski list v Novicah 1860 str. 395, in 1. prosinca l. 1861 se je prikazal v Ljubljani na dan „Učiteljski Tovarš“, list za šolo in dom, kateremu natiskar in založnik je postal J. R. Milic, odgovorni vrednik pa Andrej Praprotnik. Po primernem predgovoru o njegovi nalogi in po prijaznem ogovoru do bratov učiteljev in vseh šolskih prijateljev dal mu je tudi naslednje pesniško vabilo:

Perva besedica Učiteljskega Tovarša.

Vam terkam na vrata, me v hišo pustite,
Prijazno podajam vam prvič roko!
Prostoru pri sebi mi kaj dovolite.
In gosta sprejmite, vas prosim lepó!
Ljubezen do vas me je k vam pripeljala,
Ljubezni pa tudi vas prosim za dar;
Ta vez naj bi terdno nam serca vezala,
Da ločil ne bo nas nobeni vihar.

Koliko je A. Praprotnik sam pisal v „Tovarša“ ali koliko je trpel s svojim listom, ki ga je vredoval 12 let zaporedoma, od l. 1861 do l. 1873, to se vse tukaj popisati ne more. Omenim naj le nekaterih stvari. Najprej se mi zdi jako pomenljivo, da je skoro ves tisti čas tako rad popéval, kar je pač znamenje zadovoljnega učitelja. Nahaja se v onih tečajih nad 80 različnih njegovih pesmi — s celim imenom, s poslovenjenim *J a k o s l a v*, samo z nekaterimi črkami p. — o —, — ot —, *P, A. P.*, ali tudi brez podpisa. Mnogo teh pesmi, tudi z napevi, je cerkvenih, pozdravil o novem letu, poslovil s starim letom, posebnim svetnikom p. sv. Cirilu in Metodu na čast (Vid. Zlati Vek str. 3), v spomin blagim rodoljubom p. o smrti Slomšekovi, o pogrebu Gr. Riharja, učitelja J. Eržena, čestitka Fr. Pirca, G. Köstlnu, dr. Fr. Močniku. Zelo primerne so o šolskih in učiteljskih priložnostih p. Pri deljenju šolskih daril, Po spraševanju, Šolski zvonec, Učenec o šolskih praznikih, Veselje učiteljevo, Odgojniku; Deležnikom prvega občnega zbora ljudskih učiteljev na Kranjskem l. 1868 (Zdravo, verli bratje zbrani!). Tovarštvo. V spomin učiteljskega

zborovanja l. 1871 z napevom (Zdravo, tovarši in bratje premili. — V pevskem soglasji zedinimo se! itd.). Slovenski učitelj. V spomin prvega splošnega zbora slovenskih učiteljev l. 1872 (Slovenski učitelj zaveda se živo, — Za vero in narod mu serce kipi itd.). Na primer bodi (1863. III. str. 237):

Časopis.

Časopis je kakor vertec,
Ki rastlin precej ima;
Trebja je za rast jim solnca,
Vlage tečne pa gnojá. —

Tiči razni v takem vertu
Gnjezdijo se in pojó;
Ko utihne mili slavček,
Vrabei krič še zaženó.

Po mnogih neprijetnih skušnjah bi jo bil l. 1873 o še drugačnih tičih lahko zapel! — Kar je poleg vredovanja in vredniških poročil pisal n. pr. „Iz šole za šolo, Tečno učilo, Pašnik, Šolsko blago, Kazavni poduk, Podučuj, pa tudi vzrejjaj! Odgojjaj tudi za narod! S kom je šola v zvezi, Šola in družina; Učitelj naj šolo boljša, Učitelj naj se vedno izobražuje, Ljudska šola naj bode res ljudska, Slovnicna, Branje, Materin jezik v ljudski šoli, Dobra volja v šoli, Iz mojega dnevnika itd. itd.“ — pisal je vse po starem glasilu: Vse za vero, dom, cesarja! — Sodeloval je kot odbornik ali predsednik v raznih društvih p. na pomoč učiteljskim vdovam in sirotam, o božičnici ubožnih šolskih otrok v čitavnici, vodil učiteljske zборе v Ljubljani l. 1868 do 1872 prav dostojno, vdeležil se učiteljskih zborov na Dunaju, v Gradeu, v Zagrebu itd. — „Mnogo sem vidil in slišal, pa tudi razno premišljeval te dni o šolstvu na Dunaji, (o prvem splošnem zboru avstrijskih učiteljev), toda — očitno povem, da sem prišel nazaj s tako mislijo, s kakoršno sem šel tje: Delaj za vero, dom in vladarja (Tov. 1867 str. 303)!“ To svoje stališče je potem „Tovarš“ še bolj opisal

(str. 305—312) ter se ga tudi stanovitno držal.

Kot učitelj na prvi mestni šoli je v njenem letnem poročilu l. 1865 priobčil spis: „Zur Gründung der städtischen Knabenhauptschule zu St. Jakob in Laibach“; l. 1867: „Spisje v ljudski šoli“; l. 1871: „Sedanja ljudska šola“. — Kadar je l. 1859 umrl Kamilo Mašek, dovršil je njegovega glasbenega mesečnika „Cecilija“ drugega zvezka III. IV. in V. snopič, kakor l. 1862 Fr. Adamiča „Kratek obris godbine povestnice“ v Tovaršu (str. 333—366). — Posebej je v tej dobi dal na svetlo:

Darek pridni mladosti, podelil Andrej Praprotnik, učenik. Z nekterimi podobnicami. Pervi zvezek. V Ljubljani 1861. 16. str. 136. Nat. in zal. J. R. Milic. — „Kdor si hoče misliti učitelja kot pravega očeta med slovensko mladino, misli naj si Andreja Praprotnika, in imel bo pravi zapopadek. To nam spričuje tudi njegov „Darek“, ki obsega 21 krajših in daljših povestic, 27 pesmic in še mnogo drugih takih stvaric od konca do kraja sposobnih za našo mladino,“ pravijo Novice (str. 331). — Zvezek l. drugega natisa 1885. 16. 136. — Darek pridni mladosti, podelil And. Praprotnik, učenik. Z nekterimi podobnicami. Drugi zvezek. V Ljubljani 1863. 16. 134. Milic. — „Zagotovljena nam je zdaj, kakor vidimo, knjižnica za našo mladost ali kakor Nemeec pravi „Jugendbibliothek“, kakoršne dozdej nismo še imeli . . Tvarina je vsa pripravna umu otročjemu, jezik lahko razumljiv, gladek in čist slovensk . . Najlepšo kritiko so tej knjižnici pisali nepozabljivi naš Slomšek (gl. Predgovor)! Obsega pa 55 različnih povestic in pesmic . . za šolske in druge darila“ itd. (Novic. 228). — Darek pridni mladosti. Tretji zvezek. V Ljubljani 1864. 16. 135. „Skerbelo se je, da se je to delce olepšalo s prav primernimi in podučljivimi podobnicami . . V tem „Darku“ je gospod Praprotnik na novo pokazal, da ima res po-

seben dar božji, nježno mladost podučevati tako, da se igraje uči marsikaj, kar ji bo na korist tudi v poznejših letih“ (Novic. 274).

Svete pesmi za šolsko mladost. Nabral in na svitlo dal A. Praprotnik. V Ljubljani 1864. 16. 140. II. nat. 1869. str. 105. III. 1873. 142. Pesmi so mašne, obhajilne, Marijne, raznotere, za cerkveno in šolsko petje (Tov. 1864 str. 321).

Marija naša Pomočnica in šopek duhovnih cvetic, molitvic in pesmic, posvečen milostivi Devici Mariji, češčen in Brezjah na Gorenskem. Spisal A. P. V Ljubljani 1866. 8. 455. Zal. Ničman. Doslej že v IV. natisu. Molitvenik ima 3 dele: I. Češčenje Božje. II. Češčenje Marije Device. III. Razne molitve. Venček Marijnih pesem (največ po nemški: Der himmlische Palmgarten, Köln 1861). Gledé na čudne dogodbe v predgovoru, brez kterega se bukvice tudi posebej dobivajo, pisavec sam očitno spoznava, da, kar piše tukaj od posebnih milosti in čudežev, imá, dokler jih cerkev ne poterdi, le človeško veljavo (Danic. str. 244).

Palček. Koledar za leto 1866. Dal Andr. Praprotnik. Nat. in zal. Milic. — Drobna pa mična stvarca je ta koledar, ki ima zraven navadnih reči, ki so last vsaki pratiki, v dokladici a) kaj imena pomenijo, b) bisago narodnih stvari, imenovanje domačih društev in domačih časopisov, c) mali kruhek ženinom in nevestam (Nov. 398) itd. — Palček. Koledar za leto 1867. Razun navadne pratike prerokuje vreme; pripoveduje, koliko je Slovanov na svetu in kako se jim je godilo, tolmači voščila pa dodaja še mali kruhek v kratkih pesmicah, v obliki, da ga brez nadloge seboj nosiš v žepu, kteremu je namenjen (Nov. 370). — Palček. Koledar za prestopno leto 1868. V prav ličnem oblačilcu, mala stvarca sicer, pa obilo obložena s kratkočasno in podučno tvarino . . ima tudi semnje itd. (Nov. 379).

Slovenski Abecednik za prvi razred ljudskih šol l. 1868. — Slovensko-

nemški Abecednik l. 1869 (Nemški del pomagal spisovati učitelj M. Močnik). — Stenske table (Wandfibel), vse troje v c. kr. založbi šolskih knjig na Dunaji.

Slovenska Slovnica za pervence. Spisal Andrej Praprotnik, učitelj. V Ljubljani 1869. 8. 94. Zal. pisatelj. Nat. Milic. — Vvod. I. Govorni razpoli. II. Stavek. III. Pravopisje. — Nat. II. l. 1870. 8. 93. — VI. 1887. 8. 118.

Učiteljski Koledar za navadno leto 1871. Izdalo učiteljsko društvo za Kranjsko. Vredil And. Praprotnik. V Ljubljani. Nat. Milic. Obseg: Koledar z opomini za učitelja v šoli in doma; važnije šolske postave, višja šolska oblastnija, društvo v pomoč učiteljskim vdovam in

sirotam, učiteljsko društvo — knjižnica, imenik ljudskih učiteljev in društvenikov itd. (Tov. 80).

Kot tajnik Ljubljanske Čitavnice je zložil A. Praprotnik „Pozdrav Ipavcem“ (Zdravo Ipavci, sosedje premili! — Goste predrage sprejemamo Vas itd.), vglasbil A. Nedved, ter v „Besedi“ izvrstno govoril Koseskega kratkočasnico „Raj zgubljen“ (Novic. 1862 str. 152). Ko je Čitavnica l. 1863 odprla novo dvorano, zložil je za slavnostno besedo „Prolog“ (Cvetice ljube je umorila slana, — Drevesa vse oropane stoje, — — Očetov naših imenitne dela — Poznejše čase bode pesem pela) v šestih kiticah (Novic. str. 382).

Književnost.

Knjige družbe sv. Mohorja. (Dalje.) Z družbo sv. Mohorja nam za ljudsko šolo ni torej mnogo pomagano. Vender je pa, kakor sem že omenil, čitanje, splošno čitanje prevelike važnosti. Ljudska šola ne more dati učencu vseh za življenje potrebnih nauk — tega tudi nihče ne zahteva. Ljudska šola ima le nalogo učenca usposobiti, da si jih kasneje sam pridobi in to je mogoče le s čitanjem. Ljudstvo, masa ljudstva mora brati sicer — zaostaja! To nam kažejo med nami posamezniki, kažejo nam pa tudi preočito drugi narodi, kateri so na višji kulturni stopinji, kakor smo mi Slovenci, n. pr. Angleži in Amerikanci sploh, katerih vsakdo bere časopise in knjige od navadnega delavca in kmeta do bogatina — milijonarja. Da, narod se vzbuja, uči, jači in ohrani le s pomočjo čitanja dobrih časopisov in knjig in naš mili narod hode šele takrat prav močen, kadar bode vsak Slovenec bral. To doseči je naša lepa in sveta naloga in dokler tega ne dosežemo nismo spravili voza omike v pravi tir. Doseči se pa dá tole s tem, da že v mladini vzbudimo veselje do čitanja, tako veselje, katero tudi potem ne mine, ko učenec šolo ostavi. To pa je mogoče le s pomočjo zanimivih za mladino sposobnih knjig. Učiteljem je torej opreznim biti pri oddajanju knjig za branje. Ne govorim tu o vsebini knjige gledé na verski čut, moralo itd. — to je samo ob sebi razumljivo, da knjige ne smejo biti v nasprotju z našimi nauki — tu govorim le gledé na zanimivost in primernost knjige. Daj učencu, ko te prvokrat za knjigo prosi, tako, da ni zanj za-

nimiva, daj mu tudi drugič jednako in videl bodeš da te ne bode nikdar več prosil za njo in če bi to storil — ne prebral bi je. Uničil si veselje do branja — nikdar več se ne bode ti pritaknil knjige ne časopisa in pribil si ga na najnižjo stopinjo omike, kajti še to, kar se je v šoli naučil, bode ti s časoma pozabil. Bolje torej nič — kakor dolgočasna knjiga. Imamo pa učitelji dovolj zanimivih knjig, mladini primernih? Malo — zelo malo nam jih je na razpolaganje; novejše šole jih celo nič nimajo razun „Vrtec-a“ in pa dvojice mohorjevih. To je nedostatek, kateri se mora na vsak način odpraviti. Mi, učitelji imamo v tej zadevi zvezane roke. Iz lastnega žepa ne moremo knjig za šolo kupovati, pri krajnih šolskih svetih gre pa tudi trda za denar. Zato naj bi drugi — in sicer vsi — merodajni faktorji na to delali, da dobi vsaka šola dovolj takih knjig.

Med te merodajne faktorje štejem tudi družbo sv. Mohorja. Ona si je na svoj prapor napisala parolo: „Izobraževanje slovenskega naroda s pomočjo dobrih knjig“ in to parolo tudi izpeljava sebi in narodu slovenskemu na čast. Vender bi pa še z veliko večjim uspehom lahko delovala, ako bi udje njeni imeli večje veselje do branja. Prepričan sem in smelo trdim, da je tisoče mohorjevih knjig ostalo neprebranih iz zgoraj navedenega vzroka. Vsi nauki, kar jih je v teh knjigah, so torej zgubljeni jedino zaradi tega, ker dotičniki niso imeli veselja do branja. Nasprotno pa zopet trdim, da bi tisoči in tisoči še lahko pristopili, ako bi jih branje veselilo. Da si družba sv. Mohorja

nemški Abecednik l. 1869 (Nemški del pomagal spisovati učitelj M. Močnik). — Stenske table (Wandfibel), vse troje v c. kr. založbi šolskih knjig na Dunaji.

Slovenska Slovnica za pervence. Spisal Andrej Praprotnik, učitelj. V Ljubljani 1869. 8. 94. Zal. pisatelj. Nat. Milic. — Vvod. I. Govorni razpoli. II. Stavek. III. Pravopisje. — Nat. II. l. 1870. 8. 93. — VI. 1887. 8. 118.

Učiteljski Koledar za navadno leto 1871. Izdalo učiteljsko društvo za Kranjsko. Vredil And. Praprotnik. V Ljubljani. Nat. Milic. Obseg: Koledar z opomini za učitelja v šoli in doma; važnije šolske postave, višja šolska oblastnija, društvo v pomoč učiteljskim vdovam in

sirotam, učiteljsko društvo — knjižnica, imenik ljudskih učiteljev in društvenikov itd. (Tov. 80).

Kot tajnik Ljubljanske Čitavnice je zložil A. Praprotnik „Pozdrav Ipavcem“ (Zdravo Ipavci, sosedje premili! — Goste predrage sprejemamo Vas itd.), vglasbil A. Nedved, ter v „Besedi“ izvrstno govoril Koseskega kratkočasnico „Raj zgubljen“ (Novic. 1862 str. 152). Ko je Čitavnica l. 1863 odprla novo dvorano, zložil je za slavnostno besedo „Prolog“ (Cvetice ljube je umorila slana, — Drevesa vse oropane stoje, — — Očetov naših imenitne dela — Poznejše čase bode pesem pela) v šestih kiticah (Novic. str. 382).

Književnost.

Knjige družbe sv. Mohorja. (Dalje.) Z družbo sv. Mohorja nam za ljudsko šolo ni torej mnogo pomagano. Vender je pa, kakor sem že omenil, čitanje, splošno čitanje prevelike važnosti. Ljudska šola ne more dati učencu vseh za življenje potrebnih nauk — tega tudi nihče ne zahteva. Ljudska šola ima le nalogo učenca usposobiti, da si jih kasneje sam pridobi in to je mogoče le s čitanjem. Ljudstvo, masa ljudstva mora brati sicer — zaostaja! To nam kažejo med nami posamezniki, kažejo nam pa tudi preočito drugi narodi, kateri so na višji kulturni stopinji, kakor smo mi Slovenci, n. pr. Angleži in Amerikanci sploh, katerih vsakdo bere časopise in knjige od navadnega delavca in kmeta do bogatina — milijonarja. Da, narod se vzbuja, uči, jači in ohrani le s pomočjo čitanja dobrih časopisov in knjig in naš mili narod hode šele takrat prav močen, kadar bode vsak Slovenec bral. To doseči je naša lepa in sveta naloga in dokler tega ne dosežemo nismo spravili voza omike v pravi tir. Doseči se pa dá tole s tem, da že v mladini vzbudimo veselje do čitanja, tako veselje, katero tudi potem ne mine, ko učenec šolo ostavi. To pa je mogoče le s pomočjo zanimivih za mladino sposobnih knjig. Učiteljem je torej opreznim biti pri oddajanju knjig za branje. Ne govorim tu o vsebini knjige gledé na verski čut, moralo itd. — to je samo ob sebi razumljivo, da knjige ne smejo biti v nasprotju z našimi nauki — tu govorim le gledé na zanimivost in primernost knjige. Daj učencu, ko te prvokrat za knjigo prosi, tako, da ni zanj za-

nimiva, daj mu tudi drugič jednako in videl bodeš da te ne bode nikdar več prosil za njo in če bi to storil — ne prebral bi je. Uničil si veselje do branja — nikdar več se ne bode ti pritaknil knjige ne časopisa in pribil si ga na najnižjo stopinjo omike, kajti še to, kar se je v šoli naučil, bode ti s časoma pozabil. Bolje torej nič — kakor dolgočasna knjiga. Imamo pa učitelji dovolj zanimivih knjig, mladini primernih? Malo — zelo malo nam jih je na razpolaganje; novejšje šole jih celo nič nimajo razun „Vrtec-a“ in pa dvojice mohorjevih. To je nedostatek, kateri se mora na vsak način odpraviti. Mi, učitelji imamo v tej zadevi zvezane roke. Iz lastnega žepa ne moremo knjig za šolo kupovati, pri krajnih šolskih svetih gre pa tudi trda za denar. Zato naj bi drugi — in sicer vsi — merodajni faktorji na to delali, da dobi vsaka šola dovolj takih knjig.

Med te merodajne faktorje štejem tudi družbo sv. Mohorja. Ona si je na svoj prapor napisala parolo: „Izobraževanje slovenskega naroda s pomočjo dobrih knjig“ in to parolo tudi izpeljava sebi in narodu slovenskemu na čast. Vender bi pa še z veliko večjim uspehom lahko delovala, ako bi udje njeni imeli večje veselje do branja. Prepričan sem in smelo trdim, da je tisoče mohorjevih knjig ostalo neprebranih iz zgoraj navedenega vzroka. Vsi nauki, kar jih je v teh knjigah, so torej zgubljeni jedino zaradi tega, ker dotičniki niso imeli veselja do branja. Nasprotno pa zopet trdim, da bi tisoči in tisoči še lahko pristopili, ako bi jih branje veselilo. Da si družba sv. Mohorja

zagotovi ne obstane — ta ji je že itak zagotovljen — ampak vedni naraščaj udov, naj pristopi nam na pomoč in naj ona nam podaja knjig za mladino — nalašč za mladino pisanih, torej za tisto sposobnih in zanimivih.

Premalo bi bilo, če bi družba dala vsako leto samo jedno knjigo za mladino. V 20. recí: dvajsetih letih n. pr. pridobila bi si vsaka šola šele 20 knjig. To bi šlo prepočasí. Treba bi bilo več takih knjig vsako leto izdati, in sicer na ta način, da bi družba dala udom na izbero vzeti tiste knjige, katere jim je družbin odbor namenil, ali pa namesto nekaterih teh nekaj šolski mladini namenjenih.

Kako pa naj si družba pridobi takih knjig?

Izza svojih mladih let se vem spominjati, da sem nekatere mohorjeve knjige z neizmernim zanimanjem bral. Te so bile: „Izdajalec“, „Setev in žetev“, „Matí božja dobrega sveta“, „Križem sveta“, „Robinzou“, „Žalost in veselje“. (za to ne vem natanko je-li tudi

mohorjeva ali ne). Te knjige so povsem pošle in med narodom jih je le malo še; mladi naraščaj jih nima in jih ni še bral, vendar so pa zelo zanimive in vzbujajo v vsakem veselje do branja. Ne bi-li bilo mogoče te knjige ponatisniti in ih med ude namesto kake druge knjige razdeli? Vem, da bi to več stroškov povzročilo, a pomisliti je, da gre tu za zelo važno stvar. Tudi to vem, da ta šestorica naši potrebi nikakor ne zadostuje, a na ta način dale bi se tudi druge knjige med mladino spraviti. Spominjam se še na druge knjige, katere sem ravno tako rad prebiral. Te so: „Golobček in kanarček“, „Čas je zlato“, „Svetlin“, „Roza Jelodvorska“ i. t. d. Teh knjig tudi ni več dobiti, razven morebiti v kaki privatni knjižnici — med ljudstvom jih ni. Ne bi mogla družba sv. Mohorja si na kak način dovoljenje pridobiti, da ponatisne tudi te knjige, ter jih razdeli med svoje ude, kakor bi jih ravno hoteli? (Konec pril.)

J. Likar — Izlake.

L i s t e k.

List slovenskega optimista.

Gospod urednik! Na Notranjskem neke imate pesimista, kateri je Vam prvi listek napisal. Da se ravnotežje ohrani, oglasim naj se še jaz — optimist — pravi pravcati optimist. Če bi Vi, gospod urednik, vedeli, kako prijetno je biti optimist, gotovo bi postali, če še — niste. Meni se kaže vse v tako lepi luči, ves svet vidim le od dobre strani. Seveda ima vsaka reč dve — dobro in slabo — a kdo bi že tako nespameten bil, da bi slabo stran gledal. Vaš pesimist prebrkljava le senčno stran, potem se pa čudí ako tam nič prida ne dobi. Tovariš moj! pusti tisto brkljanje drugim, obračaj pogled svoj le na solnčno stran in srce se Ti bode smejalo, kakor se meni smeje.

Meni se vedno srce smeje, odkar sem učitelj. Glej, štirinajst dnij po prvem nastavljenji dali so mi že 33 gld. 33 kr. Takrat se mi je začelo srce smejati. Za me je bilo to mnogo denarja, saj toliko ga še prej — kot dijak — nikoli nisem imel, tudi takrat ne, ko sem štipendijo „potegníl“, ker je bila gospodinja tako dobra, da jo je namesto mene „potegníla“. Sicer moram pripoznati, da se mi je teh 33 gld. 33 kr. začelo tudi od slabe strani kazati — nekako spolzek rep je imel ta denar — kar pa ima vsak drugi tudi — zdelo se mi je, da je malo premalo in že sem začel misliti, zakaj mi več ne dajo. Pa moja brihtna glavica je kmalo pravo pogodila; treba je bilo le stvar prav obrniti. Sklepal sem tako: Če bi meni dali — recimo — še jedenkrat toliko, bi si jaz mo-

rebiti lahko še kak političen časnik poleg „Učit. Tov.“ naročil, pa — treba bi ga bilo brati in — kdo bodo že vedno bral. Slednjic bi si še celo kako znanstveno knjigo lahko kupil — in moral bi jo — študirati! Očetje, kateri nam kruh dele, pa dobro poznajo pregovor: „Viel wissen macht Kopfweh“ in zato mi niso dali več. Vidiš, moj ljubi pesimist, kako skrbni so: bali so se za mojo glavo in to je gotovo hvalevredno. Pa dovtipni so tudi ti naši očetje! Nekega dne dobim naznanilo, da so nam dali 30 gld. opravilne doklade. Veste, da se mi je zopet srce smejalo! Naznanilo v roki držeč in vesel po sobi gori in doli hodeč računam sem, koliko bode plače na mesec več. To pa ni šlo tako hitro; število 30 se ne da z 12 brez ostanka deliti. Med tem časom so pa poslali ti naši možje uradnega slugo pred moja vrata poslušat in ravno, ko sem zračnil, da bodem „prvega“ dobil 2 gld. 50 kr. več, vstopi sluga, ter mi poda plačilni nalog za — 3 gld. Hahaha, ni-li to izvrstna misel naših očetov, kdo se bi z njimi ne smejal?! Vaš pesimist se je pa morebiti celo jezil.

Meni sploh ne gre v glavo, kako mora učitelj pri takih okolščinah, v kakersnih živimo, postati pesimist! Glejte, kmalo po zgoraj navedenem smešnem prigodku, napravili so mi drugo veselje — nastavili so me stalno. To je gotovo bila čast za me in — sreča, za to se mi je zopet srce smejalo, tako se mi je smejalo, da je bilo že nevarno. To so spoznali naši očetje, skrbelo jih je, da bi mi preveliko veselje ne škodovalo, za to so mi poslali pripomoček zoper to

zagotovi ne obstane — ta ji je že itak zagotovljen — ampak vedni naraščaj udov, naj pristopi nam na pomoč in naj ona nam podaja knjig za mladino — nalašč za mladino pisanih, torej za tisto sposobnih in zanimivih.

Premalo bi bilo, če bi družba dala vsako leto samo jedno knjigo za mladino. V 20. recí: dvajsetih letih n. pr. pridobila bi si vsaka šola šele 20 knjig. To bi šlo prepočasí. Treba bi bilo več takih knjig vsako leto izdati, in sicer na ta način, da bi družba dala udom na izbero vzeti tiste knjige, katere jim je družbin odbor namenil, ali pa namesto nekaterih teh nekaj šolski mladini namenjenih.

Kako pa naj si družba pridobi takih knjig?

Izza svojih mladih let se vem spominjati, da sem nekatere mohorjeve knjige z neizmernim zanimanjem bral. Te so bile: „Izdajalec“, „Setev in žetev“, „Matí božja dobrega sveta“, „Križem sveta“, „Robinzou“, „Žalost in veselje“. (za to ne vem natanko je-li tudi

mohorjeva ali ne). Te knjige so povsem pošle in med narodom jih je le malo še; mladi naraščaj jih nima in jih ni še bral, vendar so pa zelo zanimive in vzbujajo v vsakem veselje do branja. Ne bi-li bilo mogoče te knjige ponatisniti in ih med ude namesto kake druge knjige razdeli? Vem, da bi to več stroškov povzročilo, a pomisliti je, da gre tu za zelo važno stvar. Tudi to vem, da ta šestorica naši potrebi nikakor ne zadostuje, a na ta način dale bi se tudi druge knjige med mladino spraviti. Spominjam se še na druge knjige, katere sem ravno tako rad prebiral. Te so: „Golobček in kanarček“, „Čas je zlato“, „Svetlin“, „Roza Jelodvorska“ i. t. d. Teh knjig tudi ni več dobiti, razven morebiti v kaki privatni knjižnici — med ljudstvom jih ni. Ne bi mogla družba sv. Mohorja si na kak način dovoljenje pridobiti, da ponatisne tudi te knjige, ter jih razdeli med svoje ude, kakor bi jih ravno hoteli? (Konec pril.)

J. Likar — Izlake.

L i s t e k.

List slovenskega optimista.

Gospod urednik! Na Notranjskem neke imate pesimista, kateri je Vam prvi listek napisal. Da se ravnotežje ohrani, oglasim naj se še jaz — optimist — pravi pravcati optimist. Če bi Vi, gospod urednik, vedeli, kako prijetno je biti optimist, gotovo bi postali, če še — niste. Meni se kaže vse v tako lepi luči, ves svet vidim le od dobre strani. Seveda ima vsaka reč dve — dobro in slabo — a kdo bi že tako nespameten bil, da bi slabo stran gledal. Vaš pesimist prebrkljava le senčno stran, potem se pa čudí ako tam nič prida ne dobi. Tovariš moj! pusti tisto brkljanje drugim, obračaj pogled svoj le na solnčno stran in srce se Ti bode smejalo, kakor se meni smeje.

Meni se vedno srce smeje, odkar sem učitelj. Glej, štirinajst dnij po prvem nastavljenji dali so mi že 33 gld. 33 kr. Takrat se mi je začelo srce smejati. Za me je bilo to mnogo denarja, saj toliko ga še prej — kot dijak — nikoli nisem imel, tudi takrat ne, ko sem štipendijo „potegníl“, ker je bila gospodinja tako dobra, da jo je namesto mene „potegníla“. Sicer moram pripoznati, da se mi je teh 33 gld. 33 kr. začelo tudi od slabe strani kazati — nekako spolzek rep je imel ta denar — kar pa ima vsak drugi tudi — zdelo se mi je, da je malo premalo in že sem začel misliti, zakaj mi več ne dajo. Pa moja brihtna glavica je kmalo pravo pogodila; treba je bilo le stvar prav obrniti. Sklepal sem tako: Če bi meni dali — recimo — še jedenkrat toliko, bi si jaz mo-

rebiti lahko še kak političen časnik poleg „Učit. Tov.“ naročil, pa — treba bi ga bilo brati in — kdo bodo že vedno bral. Slednjic bi si še celo kako znanstveno knjigo lahko kupil — in moral bi jo — študirati! Očetje, kateri nam kruh dele, pa dobro poznajo pregovor: „Viel wissen macht Kopfweh“ in zato mi niso dali več. Vidiš, moj ljubi pesimist, kako skrbni so: bali so se za mojo glavo in to je gotovo hvalevredno. Pa dovtipni so tudi ti naši očetje! Nekega dne dobim naznanilo, da so nam dali 30 gld. opravilne doklade. Veste, da se mi je zopet srce smejalo! Naznanilo v roki držeč in vesel po sobi gori in doli hodeč računam sem, koliko bode plače na mesec več. To pa ni šlo tako hitro; število 30 se ne da z 12 brez ostanka deliti. Med tem časom so pa poslali ti naši možje uradnega slugo pred moja vrata poslušat in ravno, ko sem zračnil, da bodem „prvega“ dobil 2 gld. 50 kr. več, vstopi sluga, ter mi poda plačilni nalog za — 3 gld. Hahaha, ni-li to izvrstna misel naših očetov, kdo se bi z njimi ne smejal?! Vaš pesimist se je pa morebiti celo jezil.

Meni sploh ne gre v glavo, kako mora učitelj pri takih okolščinah, v kakersnih živimo, postati pesimist! Glejte, kmalo po zgoraj navedenem smešnem prigodku, napravili so mi drugo veselje — nastavili so me stalno. To je gotovo bila čast za me in — sreča, za to se mi je zopet srce smejalo, tako se mi je smejalo, da je bilo že nevarno. To so spoznali naši očetje, skrbelo jih je, da bi mi preveliko veselje ne škodovalo, za to so mi poslali pripomoček zoper to

nevarnost; in kako preprost pripomoček! Bil je samo — plačilni nalog. Pa ne smete misliti, gospod urednik da so mi vso mesečno plačo, vseh 35 gld. odtegnili — a, kaj še! — samo borih 78 gld. so mi odvzeli — in še to v mesečnih obrokih. Dobival sem pač jedno leto namesto po 35 gld. le po 27 gld. na mesec. No, kaj pa je to — s 27imi gld. se ravno tako lahko živi, kakor s 35imi. Vrhu tega pa so mi vendar še napravili neizrečeno veselje takrat, ko so mi čez leto in dan izplačali vseh 35 gld. O kako sem bil vesel! Mislil sem, da so mi že takrat plačo zbolj . . . .

A pardon, gospod urednik, kmalo bi bil pozabil na zboljšanje naših plač. To je tisto, o čemur sem hotel Vam takoj od začetka pisati, pa že človeku med pisanjem druge misli v glavo pridejo. To je tisto, kar me je tolikanj v optimizmu utrdilo, da se javno za optimista proglasim, in kar bode — kakor upam — tudi Vašega pesimista spreobrnilo. Meni so dali — če še ne veste — 50 gld. več. Zopet se mi je srce smejalo, ko sem to zvedel. Sedem let sem šele učitelj, pa sem že avanziral od 400 na 450 gld. Hm, če bode to tako naprej šlo, je treba samo še 3×7

t. j. 21 let, pa imam svojih 600 gld. letne plače; veliko več pa še Vi nimate, da si ste v Ljubljani. Pa to zboljšanje ima nekaj čudnega na sebi — nekaj magičnega. V Ljubljani so pred zboljšanjem izplačali učitelstvu vsako leto 20.000 gld. sedaj po zboljšanju — a razumite? po zboljšanju — samo 19.300 gld. prihranili so deželi 700 gld. Ni li to čudno? Učitelstvu se plače zboljšujejo, deželi pa pri tem stotaki prihranjujejo. Boljših časov še ni bilo! — Pri prvi deželni konferenciji, katere prihod se mora prej preračunati po tistih „regeleah“, kakor prihod kake zvezde repatice, bodem jaz predlagal, da vsi okrajji zopet vložijo peticejo za zboljšanje plač. S tem se bode deželi zopet prihranilo nekaj stotakov, učiteljem se pa bodo plače še bolj „zbojšale“.

Kako mora v tacih okolščinah še kdo biti pesimist? Gospod urednik pridružiti se Vi in Vaš listkar k meni! — Ne veste, kako lepo se meni vse vidi — kako jasna mi je prihodnost, kako prijetno je biti optimist, kako se mi srce smeje!

Da ste mi zdravi! Vaš

Postojinski.

Naši dopisi.

Iz Žabnice. Preteklo leto smo čitali v „Tovariši“ večkrat tarnanje kakega učitelja, kako neradi dajo krajni šolski sveti kaj za šolo, in kako mora učitelj moledovati, preden dobi par krajcarjev, da si omisli potrebno učilo. Da pa, gospod urednik, ne bodete mislili, da so vsi krajni šolski sveti taki, kot oni, ki je celih 96 kr. dal v „proračun“ za učila, hočem Vam imenovati drugega, ki se loči od onega, kakor noč od dneva.

Ta krajni šolski svet, kateri lahko služi mnogim drugim v posnemo, je naš žabniški.

V dokaz naj povem, koliko smo vlni izdali za razna popravila, učila in druge potrebe — nad 200 gld. In vendar ni nihče rekel, da bi bilo preveč. Popravili pa smo tudi šolo, da je videti, kakor nova. Mizar nan je delal celih 12 dni, zidar 14, tesar 2, sobni slikar in njegov pomočnik pa sta se mudila 8 dni, da sta pobarvala učiteljevo stanovanje in prevlekla vso lesenino. Da sta imela tudi kovač in steklar posla, ni mi treba posebej opomniti. Torej smo imeli vse rokodelce, kateri se sploh rabijo pri novih stavbah. To svojo ljubezen do šole pa so Žabničani pokazali že pri ustanovitvi šole. Koliko so morali prositi, koliko zaprek odstraniti, predno so pričeli z zidanjem! Nasprotovalo se je osobito od take strani, od katere bi vsakdo vse kaj drugega pričakoval. A slednjic so vendar zmagali, zidali šolo in še danes radi doprinašajo vsakršne žrtve za njo.

A. Rozman.

Z Dolenskega. (O ženskih ročnih delih na jednorazrednicah.) Gospod urednik! upam da dovolite tudi meni nekoliko prostora v svojem vrlim listu, za kar Vam bo razen mene gotovo hvaležnih še mnogo mojih tovarišic. O koristi ženskih ročnih del govoriti, bi se reklo nositi rešeta v Ribnico. Za ta pouk je skoro na vseh večrazrednicah dobro preskrbljeno, ker so večinoma nastavljene tudi učiteljice. Drugače je na jednorazrednicah. Vendar se je tudi tukaj mnogo zboljšalo v tem oziru tako, da je malo šol brez tega velikoristnega predmeta. Na jednorazrednicah poučujejo ženska ročna dela največ soproge učiteljev ali njih hčere in druge več ali manj sposobne ženske. Visoki deželni šolski svet deli za ta pouk nagrade, ki pa niso v primeri s trudom — sijajne. V prejšnji časih dobivale so učiteljice ženskih ročnih del 30—40 gld. letne nagrade, sedaj se je pa ta znižala na 20 gld. in še manj. Tako sem n. pr. dobila jaz mimogrede rečeno: izprašana učiteljica letos nagrade 14, reči: štirinajst goldinarjev = 9 kr. za uro. Nečem govoriti, kako mi je bilo pri srci, ko sem dobila to sijajno nagrado za svoj obilni trud in svojo požrtovalnost. Ljudje so se čudom čudili, ko sem jim povedala o tej znameniti nagradi. Slišala se je marsikatera trpka beseda. Krajni šolski svet je sklenil, da prosi visoki deželni šolski svet, da bi zvišal ta znesek. Popustila sem ta pouk radi tega, a na iskreno prošnjo ljudstva sem zopet začela učiti. Dovolj naj se mi tedaj iskrena prošnja: prizadeti fak-